

Historiska tidsserier över nationalräkenskaperna

De historiska tidsserierna över nationalräkenskaperna baserar sig dels på Statistikcentralens beräkningar, dels på senare undersökningar. Statistikcentralens har utarbetat nationalräkenskaper fr.o.m. statistikåret 1948. Nuvarande nationalräkenskaper har beräknats enligt en metod som sträcker sig tillbaka till statistikåret 1975. Ett omfattande undersökningsarbete som utförts på basis av historiska tidsserier, dvs. tillväxtundersökningar, sträcker tidsserierna ända tillbaka till år 1860.

Beräkningsmetoderna och anvisningarna för nationalräkenskaperna har uppdaterats under perioden. Tidsserierna har beräknats med hjälp av olika beräkningsmetoder och därför är de inte helt jämförbara. I det följande beskrivs vissa skillnader mellan beräkningsmetoderna. En detaljerad beskrivning av beräkningsmetoderna för de historiska tidsserierna finns i Riitta Hjerppes publikation "[Suomen talous 1860–1985: Kasvu ja rakennemuutos](#)" ([The Finnish Economy 1860–1985: Growth and Structural Change](#)). En elektronisk version av publikationen är tillgänglig på Finlands Banks webbplats.

De första hundra åren i de historiska tidsserierna, 1860–1960, har fastställts på basis av Finlands gamla nationalräkenskaper som bygger på FN:s första rekommendation från år 1953 (System of National Accounts, dvs. SNA). Nationalräkenskapssystemet för nästa tidsskede 1960–1975, SKT 80, följer FN:s andra SNA-rekommendation från år 1968. Fr.o.m. år 1975 har serierna beräknats så heltäckande som möjligt enligt Europeiska nationalräkenskapssystemet ENS 2010, som bygger på SNA från år 2008.

Tidigare förlängdes tidsserierna med serier enligt ENS 95 fr.o.m. år 1975. ENS 95 ersattes av ENS 2010 sommaren 2014. De mest betydande förändringarna är t.ex. att forskning och utveckling ska redovisas som en kapitalisering av FoU-kostnaderna. Mera information om förändringarna finns på Statistikcentralens [webbsidor om ENS 2010](#).

De historiska tidsserierna publiceras som separata tidsserier till löpande priser, de olika beräkningssystemens serier separat. De historiska serierna kan på så sätt redovisas heltäckande som "tre tidsskeden" (1860–1960, 1960–1975 och 1975-), där varje skede i princip är obrutet i sig, även om tidsserien under olika perioder i någon mån avviker både till beräkningsmetoder och klassificeringar. Vid granskningarna av volymutvecklingen har man inte hållit så strikt fast vid denna princip och volymindexen har kedjats ihop trots uppenbara diskontinuiteter. Begreppen i nationalräkenskaperna har ändrats något mellan räkenskapssystemen. Man har försökt bibehålla de ursprungliga namnen, men serierna har försetts med identifieringskoder enligt de nuvarande räkenskaperna.

Försörjningsbalansens tidsserier

De historiska serierna omfattar inte fullständigt alla poster i försörjningsbalansen. I försörjningsbalansposterna från Finlands Banks serie över tillväxtundersökningar och Riitta Hjerppes undersökningar finns vissa bristfälligheter när det gäller åren 1860–1960. Nästan alla huvudaggregat finns dock tillgängliga. De årliga försörjningsbalansposterna för perioden 1960–1975 har tagits ur nationalräkenskapssystemet SKT 80. De fastprisberäknade serierna 1860–1960 i försörjningsbalansen har fastställts med hjälp av de historiska seriernas volymindex eller (när det gäller indirekta skatter eller subventioner) genom att deflatera serier i löpande priser.

Posterna i löpande priser i försörjningsbalansen för åren 1860–1960 härstammar från Riitta Hjerppes (1988) undersökning, där resultaten från de tillväxtundersökningar som Finlands Bank finansierat samlas ihop med hjälp av begrepp som beskriver nationalräkenskapernas produktion. Serierna har beräknats enligt det räkenskapssystem som beskrivs i Grönlunds och Niitamos publikation av år 1968. Granskningen av serierna kan uppdelas i två perioder, 1860–1948 och 1948–1960, där den sista perioden också omfattar siffrorna för utrikeshandel med tjänster. De sistnämnda siffrorna kan dessutom jämföras med publikationen av Statistiska centralbyrån (1968). På basis av den har man kunnat klarlägga bl.a. ett sammanlagt värde för utrikeshandeln med varor och tjänster. Exporten och importen av tjänster har beräknats som residualer genom att från totalexporten och -importen dra av varuexport och -import som erhållits från de historiska tidsserierna.

Tillgångssidans poster i löpande priser för hela perioden har fastställts för BNP till produktionskostnadspris, indirekta skatter, subventioner och import av varor. Med hjälp av de tre förstnämnda har man också erhållit BNP till marknadspris. Fr.o.m. år 1948 ingår också import av tjänster.

Efterfrågesidans poster i löpande priser för hela perioden har fastställts för den privata och offentliga konsumtionen, för bruttobildning av fast kapital och för export av varor. Fr.o.m. år 1948 ingår också export av tjänster.

Från posterna i löpande priser saknas uppgifter om lagerförändringar för hela perioden 1860–1960 och om utrikeshandel med tjänster för åren 1860–1948. De poster som saknas finns med i försörjningsbalansens residualpost som definieras som skillnaden mellan den totala tillgången och den totala efterfrågan. Posterna har inte kunnat separeras från varandra och de blandas till en nettoeffekt, där bidraget från en post inte har kunnat klarläggas med de uppgifter som stått till förfogande. Dessutom har bruttobildningen av kapital inte uppdelats i privat och offentlig bruttobildning, utan siffran i materialet är summan av dessa.

Näringsgrenarnas förädlingsvärde

Bruttoförädlingsvärdet granskas efter huvudnäringsgren med fördelning på primärproduktion, industri, byggverksamhet och tjänster.

Primärproduktionen omfattar jordbruk, skogsbruk samt fiske och jakt. Industrin omfattar utvinning av mineral, tillverkning (fabriksindustri) och el-, gas- och vattenförsörjning. Byggverksamheten omfattar byggande av hus och anläggningsarbeten. Tjänsterna omfattar allt övrigt såsom i tillväxtundersökningarna (Hjerppe 1988) trafik, handel, finansierings- och försäkringsverksamhet, bostadsägande och både privata och offentliga tjänster.

Förändringarna i näringsgrensindelningarna påverkar vanligen inte en granskning enligt huvudnäringsgrenar. Största delen av avvikelserna mellan näringsgrensindelningarna beror på revideringen av uppgifter inom näringsgrenarna och i viss mån också på att nya näringsgrenar tillkommer eller gamla försvinner.

Olika näringsgrensindelningar som förekommit är ISIC 1958 och TOL för åren 1972, 1979, 1988, 1995, 2002 och 2008. TOL 1988 användes aldrig inom nationalräkenskaperna (Statistikcentralen 1994). De historiska serier som sträcker sig längst tillbaka i tiden, 1860–1960, följer ISIC från år 1953. Serierna för mellanperioden 1960–1975 följer TOL från år 1972, eftersom SKT 80 har utarbetats med denna som underlag (Statistikcentralen 1984, s. 18–19). ENS 2010-serierna som inleddes år 1975 har utarbetats så att de följer den senaste TOL 2008.

Fördelningen på primärproduktion, industri, byggverksamhet och tjänster bibehåller en rätt så bra och enhetlig bild då näringsgrensindelningarna byts. Ändringarna i klassificeringarna innebär ofta att någon verksamhet överförs från de tre förenämnda huvudnäringsgrenarna till tjänster och med det till en egen näringsgren.

Sysselsättning

Sysselsättningen för perioden 1860–1960 har fastställts som årsverken liksom man gjorde då SNA för år 1953 var i bruk. Uppgifterna för åren 1948–1960 baserar sig efter mindre korrigeringar på publikationen "Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948–1960". Siffrorna före det är från Finlands Banks serie med tillväxtundersökningar eller uppskattningar av Riitta Hjerppes arbetsgrupp. Som enhet används årsarbetare, deltidsanställda arbetstagare har då omräknats till helårsanställda (full time equivalent). Till begreppet årsarbetare hänvisar också begreppen årsverke och normalt arbetsår. Antalet årsarbetare anger inte exakt antal sysselsatta och inte heller beaktas förändringar i årlig arbetstid under referensperioden.

På basis av sysselsättning har man fr.o.m. år 1960 beräknat både antalet arbetade timmar per år och antalet sysselsatta. Förändringen ingår i en större revidering från åren 1973–1979, då nationalräkenskaperna i Finland utvecklades för att motsvara FN:s rekommendation från år 1968.

Fr.o.m. år 1975 har arbetstimmar beräknats enligt ENS 2010. Siffran för arbetstimmar för år 1975 är större än i det gamla systemets serie, eftersom sysselsättningsbegreppet korrigerades i samband med övergången på basis av en jämförelse med uppgifterna i arbetskraftsundersökningen. Till nivåförändringen bidrog bl.a. integreringen av den dolda ekonomin.

Arbetsinsatsindexet beskriver utvecklingen av den totala sysselsättningen. Indexet startar med utvecklingen av årsverken för 1860–1960, och till basår har man valt 1926, då indexet får värdet 100. Vid tidsseriebrottet 1960 har indexet förlängts med hela ekonomins arbetstimmar och år 1975 har arbetstimmar förlängts med den nyaste arbetstimmeserien enligt ENS 2010.

Litteratur

GRÖNLUND, PAAVO–NIITAMO, OLAVI E. (1968): Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948–1964: Käsitteet ja määritelmät. *Monistettuja tutkimuksia N:o 5, Tilastollinen päätoimisto*.

HEIKKINEN, SAKARI (1997): Labour and the Market. Workers, Wages, and Living Standards in Finland, 1850–1913. *Commentationes Scientiarum Socialium 51*. Väitöskirja.

HJERPPE, RIITTA–PELTONEN, MATTI–PIHKALA, ERKKI (1981): Investoinnit ja niiden rahoitus Suomessa 1860–1979. *Suomen talous 2010, Erillisselvitykset, SITRA B66*.

HJERPPE, RIITTA–PELTONEN, MATTI–PIHKALA, ERKKI (1984): Investment in Finland, 1860–1979. *Scandinavian Economic History Review 1984:1*, s. 42–59.

HJERPPE, RIITTA (1988): Suomen talous 1860–1985, Kasvu ja rakennemuutos. *Suomen Pankin julkaisuja. Kasvututkimuksia XIII*.

Tilastollinen päätoimisto (1968): Suomen kansantalouden tilinpito vuosina 1948–1964: Taulut. *Tilastollisia tiedonantoja N:o 43*.

SOURAMA, HEIKKI–SAARIAHO, OLLI (1980): Kansantalouden tilinpito: Rakenne, määritelmät ja luokitukset. *Tutkimuksia N:o 63, Tilastokeskus.*

Tillväxtundersökningar

I VIITA, PENTTI (1966): Maataloustuotanto Suomessa 1860–1960.

II PIHKALA, ERKKI (1970): Suomen ulkomaankauppa 1860–1917.

III HEIKKONEN, EERO (1971): Asuntopalvelukset Suomessa 1860–1965.

IV KUNNAS, HEIKKI J. (1973): Metsätaloustuotanto Suomessa 1860–1965.

V LEPPÄNEN, SEPPO (1973): Liikenne Suomessa 1900–1965.

VI OKSANEN, HEIKKI–PIHKALA, ERKKI (1975): Suomen ulkomaankauppa 1917–1949

VII HJERPPE, REINO–HJERPPE, RIITTA–MANNERMAA, KAUKO–NIITAMO, O.E.–SILTARI, KAARLO (1976): Suomen teollisuus ja teollinen käsityö 1900–1965.

VIII KOHI, PERTTI (1977): Maa- ja vesirakennustoiminta Suomessa 1900–1960.

IX HEIKKONEN, EERO (1977): Talonrakennusinvestoinnit ja talonrakennuskanta Suomessa 1900–1970.

X FORSSELL, OSMO (1979): Kauppa Suomessa 1860–1960.

XI PELTONEN, MATTI TAPANI (1983): Liikenne Suomessa 1860–1913.

XII HEIKKINEN, SAKARI–HJERPPE, RIITTA (1986): Suomen teollisuus ja teollinen käsityö 1860–1913.

XIII HJERPPE, RIITTA (1988): Suomen talous 1860–1985, Kasvu ja rakennemuutos.